

Kyrkan och torah *del 7*

Isaks bindande

Judiska rabbiner kallar offret av Isak för Isaks bindande, rimligen för att han aldrig blev offrad. Ändå fick beredvilligheten hos far och son bli till grund för löftet om välsignelse för både Israel och världen i övrigt. *För att de lyssnade till Herrens röst*, enligt första Moseboken.

Detta sjunde avsett i Sven Reichmanns artikelserie om kyrkan och torah lyfter fram hur viktigt lyssnandet är för både tron och rättfärdigheten.

Från patriarkernas tid finns det en berättelse som judiska rabbiner funderat mycket på och skrivit mycket om. De kallar den för "Bindandet av Isak" – inte offrandet. Den ursprungliga texten står i 1 Mos 22 och handlar om hur Gud uppmanade Abraham att offra Isak, den son genom vilken Guds löften till Abraham skulle fullbordas. Isak bör ha varit i tidig vuxenålder när detta hände.

Låt oss se på en rabbinsk text hämtad ur den babyloniska Talmud (ca 500 e Kr). Frågan är här varför man blåser i en shofar – ett vädurshorn – på nyårsdagen. Svaret på frågan har en koppling till det faktum att en vädur blev offrad i Isaks ställe.

Said R. Abbahu, "Why do we blow a ram's horn? Said the holy one, blessed be he, 'Blow a ram's horn before me so that I will remember in your favor the binding of Isaac, the son of Abraham, and will credit that act to you, as though you bound yourselves before me, willing to offer yourselves as a sacrifice.'" (Bab Talmud Rosh HaShana 16a, Neusners översättning till engelska, 2011)

Rabbi Abbahu sa: "Varför blåser vi i ett vädurshorn?" Den Helige, välsignad vare Han, sa: "Blås inför mig i ett vädurshorn så vill jag till er välgång minnas hur Isak, Abrahams son, blev bunden. Och jag skall tillräkna er den händelsen som om ni hade bundit er själva inför mig, villiga att som ett offer frambära er själva." (Min översättning)

Löftet om välsignelse

Varför kallar rabbinerna Isaks offer för ett bindande? Rimligen är det för att Isak aldrig blev offrad, ett faktum som man är angelägen att betona. En vädur som Herren hade utsett fick bli det i stället. Ändå fick beredvilligheten hos både far och son bli till grund för löftet om en välsignelse både för Israel och för världen i övrigt. När väduren blivit offrad hördes nämligen detta rop från himlen:

Herrens ängel ropade ännu en gång till Abraham från himlen: "Jag svär vid mig själv, säger Herren: Eftersom du har gjort detta och inte undanhållit mig din ende son, skall jag rikligen välsigna dig och göra dina efterkommande talrika som stjärnorna på himlen och som sanden på havets strand, och din avkomma skall inta sina fienders portar. I din avkomma skall alla jordens folk bli välsignade, därför att du lyssnade till min röst." (1 Mos 22:15-18)

Herrens ängel (= sändebud) som snart nog i texten visar sig vara YHVH, Herren själv, lovade nu på nytt allt det som han ursprungligen hade lovat Abram. När Herren första gången gav samma löften till den då barnlöse Abram hade löfterna ingen mer koppling till Abrams lydnad än att han skulle flytta. Då sa Gud bara vad han hade bestämt sig för att göra med och genom Abram och dennes avkomma. Nu, långt senare, visade det sig att Abrahams relation med Gud hade gjort honom så samstämd med Gud att Gud kunde göra hans lydnad till en välsignelse för alla. Ändå – eller just därför – hade ingenting gått som Abram

rimligen tänkte när Gud talade till honom första gången. Och eftersom inget hade gått efter mänskliga mallar skulle kanske ingen blivit förvånad om Abraham till sist hade blivit en bitter ateist i stället för en glad patriark.

Tron kommer av predikan

Det ligger djupa hemligheter av vishet i detta att Gud inte från början sa att ”om du så småningom offerar din son så skall jag ...” Abraham fick i stället under en lång tid av sitt liv lära sig att lita på Herren trots att hans vägar inte alls liknar våra. Ur livets blandning av glädje och besvikelser fick Abraham lära sig att lyssna både till Gud och till människor utan att för den skull förlora sin självständighet. Detta är trons viktigaste kännetecken – att man vill lyssna för att förstå och lära känna dem som man lever med, Gud såväl som människor.

Endast det vill jag veta: tog ni emot Anden genom att hålla lagen eller genom att lyssna i tro? (Gal 3:2 Jfr 2 Mos 5:2, 15:26, 23:21-22, 5 Mos 6:2, 8:20, 30:8, Dom 2:2, Ps 106:25, Jes 48:18, Jer 7:23-28 m fl m fl)

Överallt där människor vill lyssna till Gud eller till hans bud – lyssna för att lära känna Herren själv – där är också trons rättfärdighet en realitet. Ödmjuka människor känns igen på att de är beredda att lyssna, även till människor – lyssna och pröva. Israels trosbekännelse säger oss att man likt Abraham kan lyssna in Gud tills man älskar honom av hela sitt hjärta.

Hör, Israel! Herren, vår Gud, Herren är en. Och du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta och av hela din själ och av all din kraft. Dessa ord som jag i dag ger dig befällning om, skall du lägga på hjärtat. Du skall inskräpa dem hos dina barn och tala om dem när du sitter i ditt hus och när du går på vägen, när du lägger dig och när du stiger upp. Du skall binda dem som ett tecken på din hand, och de skall vara som ett band till påminnelse på din panna. Och du skall skriva dem på dörrposterna i ditt hus och på dina portar. (5 Mos 6:4-9)

Trons rättfärdighet är alltså inte något som Paulus uppfann genom att peka på Hab 2:4. Vi ser den förverkligad hos mängder av människor i det gamla förbundets tid, precis så som Hebreerbrevets apostel beskriver (Hebr 11).

Trons rättfärdighet sitter naturligtvis inte bara i öronen och handlar framför allt inte bara om att lyda på tillsägelse. Du skall inte bli en fjärrstyrd robot. Lyssnandet sker under bönestunder, vid bibelläsning och vid andliga samtal då man får fundera på hur Guds godhet och trofasthet uppenbarar sig. Det är evigt liv att lära känna Gud (Joh 17:3).

Rättfärdigheten som börjar i öronen drivs av tacksamhet. När Abraham och Isak gick tillbaka från Moria berg var allt som förut och ändå var ingenting som förut. Om de så kanske hade gått dit under ångest och sorg gick de ändå hem under den glädje som heter tacksamhet och som aldrig kan vinnas om man alltid skall slippa undan alla svårigheter i livet.

Bindandet som profetia

Men vad kan vi då dra för *profetiska* slutsatser ur berättelsen om Isaks bindande? När rabbinerna talar om bindandet av Isak och inte främst om offerandet gör de kanske en viktig iakttagelse. Abraham tycks ha *bundit sin avkommas framtid* så att både Messias liv och folkets historia leder fram till en så djup kris att bara Gud kan lösa den.

När Jesus föddes gjorde han en sorts upprepning av folkets historia genom sin tid i Egypten och i öknen. Sedan började hans offentliga tjänst, en tid av människors tilltagande förkastelse. Det var många som ville dra nytta av hans kraft samtidigt som han just för kraftens skull fick allt fler fiender. I Nasaret ville man döda honom men Jesus visade plötsligt sin auktoritet genom att gå rakt igenom hopen utan att någonsin komma tillbaka. Lagg märke till hur Jesus sa till människorna i Nasarets synagoga när han just läst Jesajas text:

Då började han tala till dem: ”I dag har detta skriftställe gått i uppfyllelse inför er som lyssnar.” (Luk 4:21)
Han sa inte att ”nu har detta fullbordats inför era ögon”. Då hade det kanske gällt för alla. Det hade fullbordats men bara inför dem som lyssnade. Tron är inte att se utan att lyssna.

Abraham sade till honom: Lyssnar de inte till Mose och profeterna, kommer de inte heller att bli övertygade ens om någon uppstår från de döda.” (Luk 16:31)

Jesus sade till honom: "Därför att du har sett mig, tror du. Saliga är de som tror, fastän de inte ser." (Joh 20:29)

Vi är därför alltid vid gott mod, fastän vi vet att vi är borta från Herren så länge vi är hemma i kroppen. Ty vi lever här i tro, utan att se. (2 Kor 5:6-7)

Torah har avskilt och bundit ihop Israels folk trots att det levt kringspirt till jordens alla länder. Det ligger i sakens natur att folket nu kommer tillbaka till sitt land precis som Jesus visste när det var dags för honom att gå från "hedningarnas Galileen" upp till Jerusalem.

Den kristna eskatologin tenderar alltför ofta att sätta församlingen i händelsernas mitt. Huvudaktörerna är givetvis Israel och Israels konung. Jesus segrade genom sin totala utblottelse. Likadant heter det om Israel.

Ty Herren skall skaffa rätt åt sitt folk, och över sina tjänare skall han förbarma sig, när han ser att deras kraft är borta, och att det är ute med alla och envar. (5 Mos 32:36)

En av dem sade till mannen som var klädd i linnekläder och som stod ovanför flodens vatten: "Hur länge dröjer det innan änden kommer med dessa märkliga ting?" Jag lyssnade till mannen som var klädd i linnekläder och som stod ovanför flodens vatten, och han lyfte sin högra och sin vänstra hand upp mot himlen och svor vid honom som lever för evigt att efter en tid och tider och en halv tid och när det heliga folkets makt är krossad, då skall allt detta vara fullbordat. (Dan 12:6-7)

Då, när Jesus kommer tillbaka, skall Israel vinna sin historiska seger. Rimligen skall vi som är inympade dela Israels förkrosselse. Till detta får vi återkomma.

Sven Reichmann